

4.OKO **Vilko Žiljak**

GALERIJA SVETI IVAN ZELINA
otvorenje 15. travnja 2023.

ČETVRTO OKO - NOVI MEDIJ

Prve grafike karakterizirala je crna tiskarska boja. Do izražaja su dolazile crte, crtice, šrafure tanje ili deblje, gušće ili rijede ovisno o tehnikama i materijalima, uvijek autorski izražajno. Trebalo je dočarati svjetlo, sjenu, volumen, prostor, strukturu kose, tkanine, krošnje ili samo neke apstraktne forme. Tek je litografija u boji (1837.) približila grafiku slikarstvu. Boja je u grafici postala dominantna ponovo 1950-tih nakon što je Europa otkrila staru kinesku tehniku svilotiska (sitotiska, serigrafiju). Grafika se za razliku od slike može umnažati i približiti tako slikarstvo širokoj publici.

Računalna grafika je također imala svoj crno-bijeli početak, da bi potom razvila boje do psihodelije. No za razliku od klasičnih grafičkih tehnika, kompjutorska je s novim alatima i novom matematičkom logikom i metodom stvorila i novu estetiku. Sada su linije, obrisi, plohe i šrafiranja, bilo gušća ili rijeda, svjetlija ili tamnija sasvim drugačije strukture. Vilko Žiljak koji je od samih početaka matematičkim jezikom oble forme strukturirao znakovima tipkovnice, kojima je jedino tada raspolagao, u novom je ciklusu napustio te oble forme i shodno sarkastičnoj temi „Tipografija glogovog kolca“ stvorio novi grafizam. Ne prikrivajući matematički jezik i njegovu logiku, već istaknuvši ga, za svoj novi likovni izraz koristio je ukrštene pravce i paralele, ravne i vijugave, ovijene često malim nepravilnim plohama raznih boja. Njihov ritam i međunos odgovara slici slučajno nastalog kaosa. Estetika proizašla iz računala bitno se razlikuje od svake druge grafičke tehnike. Računalno stvorena slika ima svojevrstu hladnoću, strogost i ljepotu linijskog i kolorističkog reda. Takav likovni doživljaj dugo već gledamo u animiranim filmovima, u kompjuterski koloriranim i crtanim ilustracijama, u stripovima, u digitalnim portretima i dezenima itd. Navikli smo već na računalnu estetiku kao dio svakidašnjice i njena opća prisutnosti u području vizualne komunikacije postala je svojevrstan standard.

No, godine 2008. dolazi da inovacije, do novosti u vizualnoj komunikaciji, koja se javlja uključivanjem „četrto oka“ u područje likovnog izražavanja. To je ujedno specifičnost koja razlikuje najnovije računalne grafike Vilka Žiljaka od svih drugih. Uпотреba „četrto oka“ zahtjeva novi način vizualnog htijenja oslojnenog je na činjenicu da sve boje imaju svoje IR stanje. Već i ranije u muzeologiji prisutna je infrared reflektografija kao dodatna metoda proučavanja umjetničkih slika. Njome se viri u sliku i razotkriva umjetnikova neimaština zbog koje je preslikavao stara platna i slikao nova, ili se razotkriva njegovo nezadovoljstvo prvim rješenjima na slici koja je korigirao do stupnja kada je bio zadovoljan krajnjim rezultatom. Tako reflektografija nije pružila kustosima i restauratorima ništa više od zadovoljenja detektivske znatiželje. Raznovrsno instrumentalno gledanje prisutno je i u mikrolećama, u hologramu, te osobito popularnim VR (vi ar) 3D naočalama koje rade već uz pametne mobitele.

Treba jasno razlučiti IR reflektografiju od IR grafika Vilka Žiljaka, kao i od ukupnog trenda IR slikarstva i dizajna, koji se razvijaju i traju zadnjih petnaest godina (od 2008.). Naime, ovdje se radi o svjesnom i znalačkom korištenju IR svojstva bojila, koje do 2008. godine nitko nije prakticirao kao vizualnu metodu rada. To je metoda kojom se planski, namjerno u kreativan proces

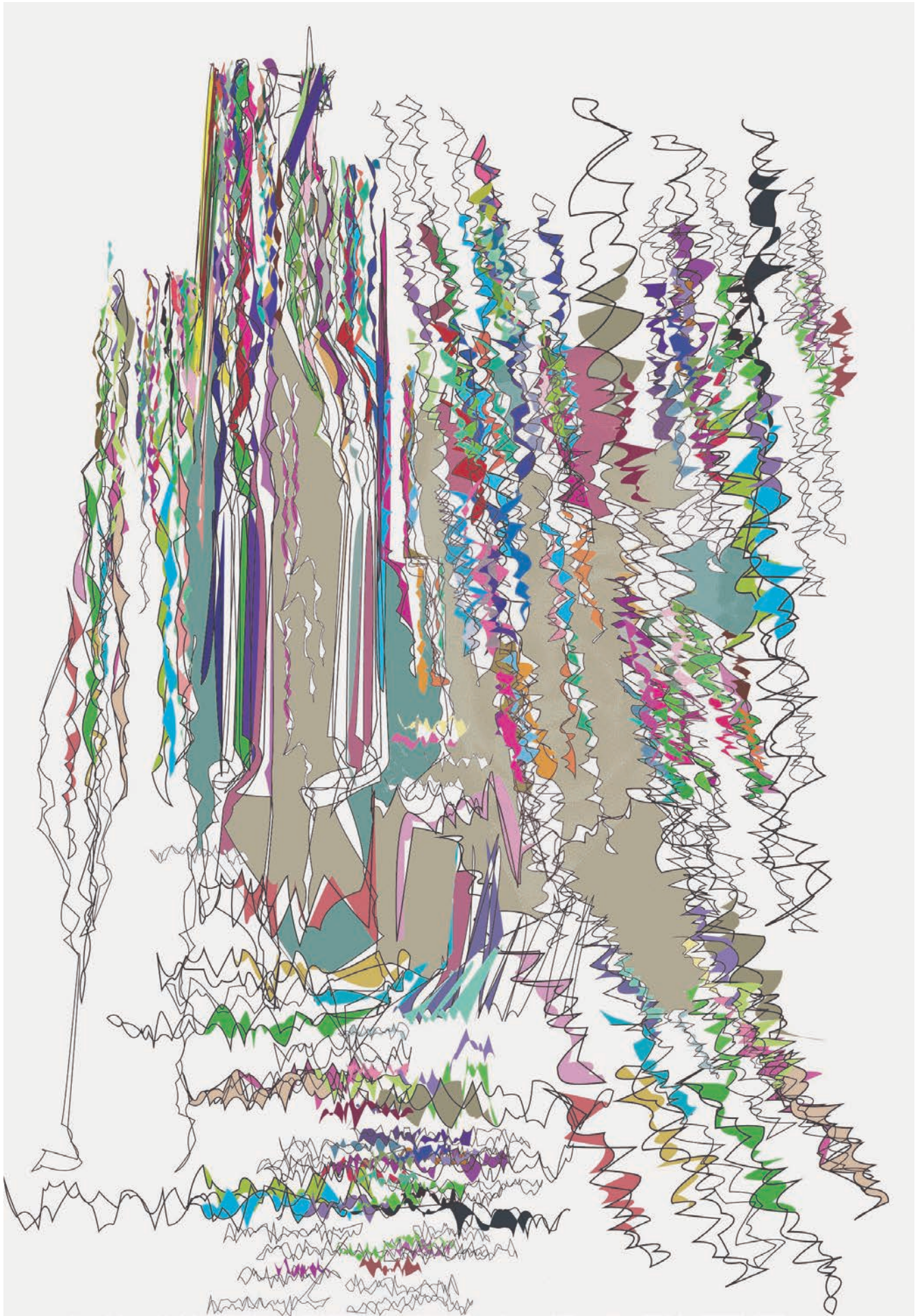
uključuje „četrto oko“. Pojava „četrto oka“ (tih malih kamera koje nas okružuju pod nazivom „video nadzor“ ili „IR money detector“) kojim vidimo dalje i više nego gledanjem kroz obične optičke naočale ili povećala, potaknula je nove načine likovnog izražavanja. „Četrto oko“ nije nužno vezano uz računalnu grafiku za koju ga koristi Vilko Žiljak; ono je rasprostranjeno u svim žanrovima likovnog stvaralaštva, u najrazličitijim materijalima kao i u dizajnu. Našlo je svoju primjenu i u kreiranju odjeće kao novi mogući trend temeljen na dvoslici koju osigurava upravo „četrto oko“. „Četrto oko“ je izazov koji je pokrenuo prve poklonike u stvaranju i razvijanju nove kreativne dualnosti.

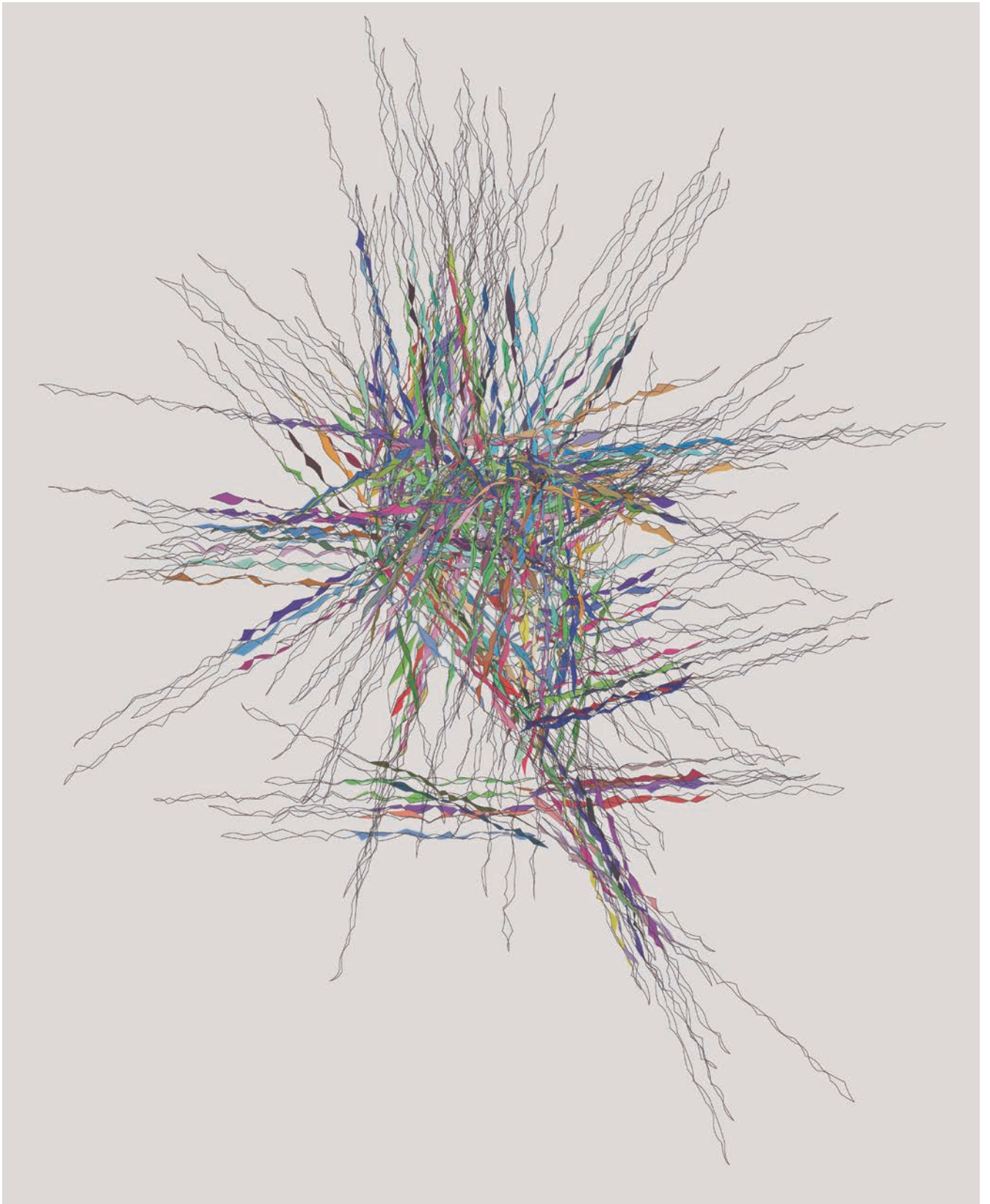
Najnovije grafike Vilka Žiljaka uključuju pogled kroz „četrto oko“ kako bi se potvrdila autentičnost njegovih grafika, ali i da bi proširio domenu pogledu. Uvođenje „četrto oka“ u računalnu grafiku nije samo detektivska igra skrivanja i razotkrivanja, to je poziv na korištenje novih mogućnosti gledanja. Pritom je važno znati kako mu podmetnuti neki neočekivani sadržaj, nešto što će slici dati dodatni smisao. „Četrto oko“ traži nova znanja i nove metode slaganja boja. Kao što je računalna grafika ostvarila određeni red, ozbiljnost i kompaktnost kompozicije, tako „četrto oko“ traži i potiče autore na novi način razmišljanja, na nove slikarske koncepcije. Ono racionalizira odnose boja, odnose prema prostoru i svjetlosti, napokon prema vidu. Za IR kreativne procese „četrto oko“ je nezaobilazan alatni partner.

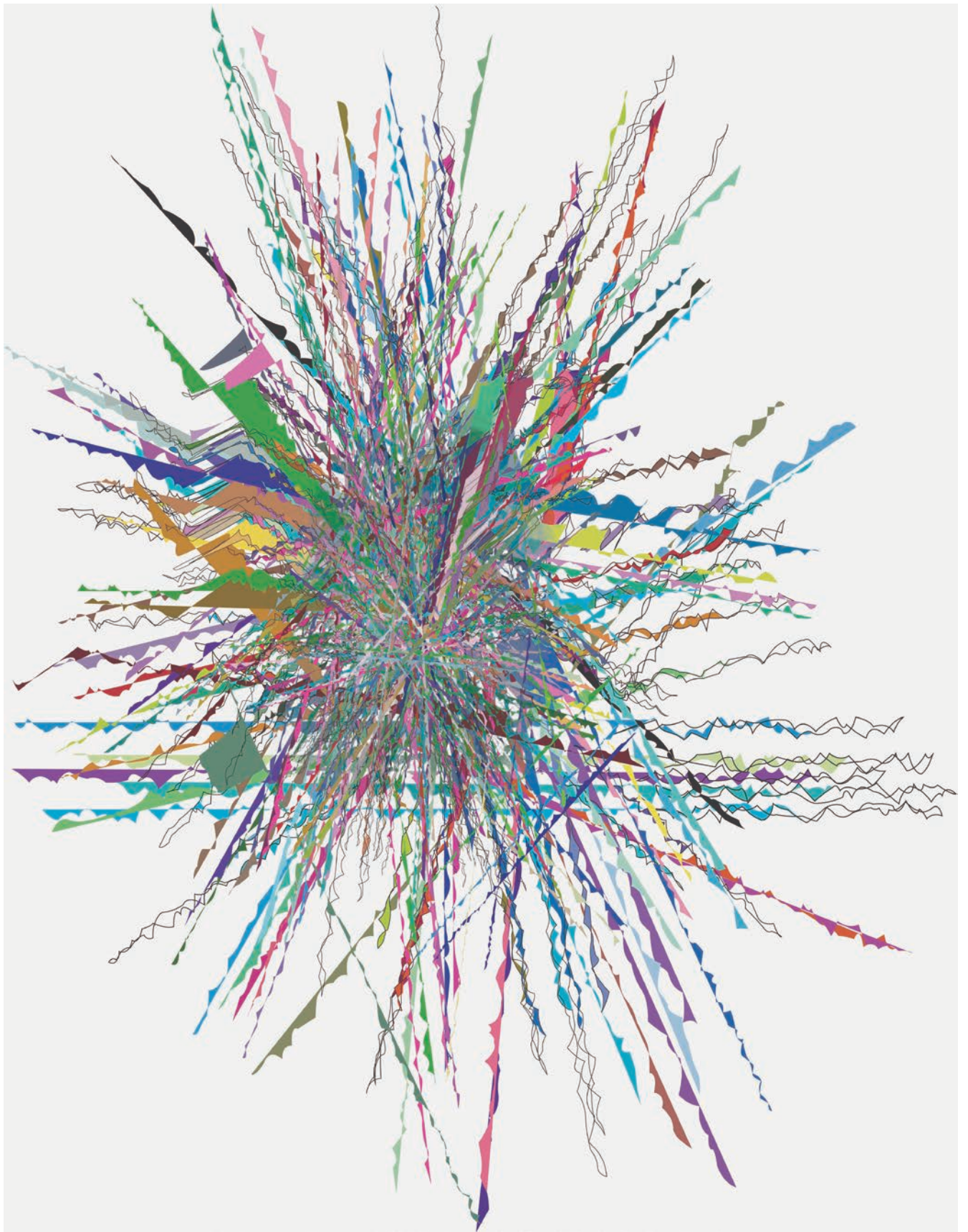
Odkako je „četrto oko“ postalo naša svakodnevnica, neizostavni dio našeg okoliša i svake urbane opreme, naš čuvar i policajac, bilo je logično za očekivati da će ono postati i dio vizualne komunikacije i likovne kulture, i izvan oficijelne (službene) funkcije. Bilo bi neobično i krajnje čudno ignorirati taj mali špijunski predmet i ne uključiti ga u umjetnički, neutilitaran, slobodan doživljaj svijeta. Masovna pojava „četrto oka“ suvremeni je fenomen, na koji je valjalo reagirati i uključiti ga u interpretaciju svakidašnjice, ali ne samo kroz mimetiku, oponašanje njegove pojavnosti, nego kroz njegovo podređivanje novim kreativnim ciljevima. Trebalo je ovladati njegovom moćnom funkcijom uvođenjem metode kojom će moći koristiti za proširenje prostora emocija i upita. Jer se umjetnost nikada nije odricala znanosti. Umjetnost je način istraživanja i propitkivanja stvarnosti.

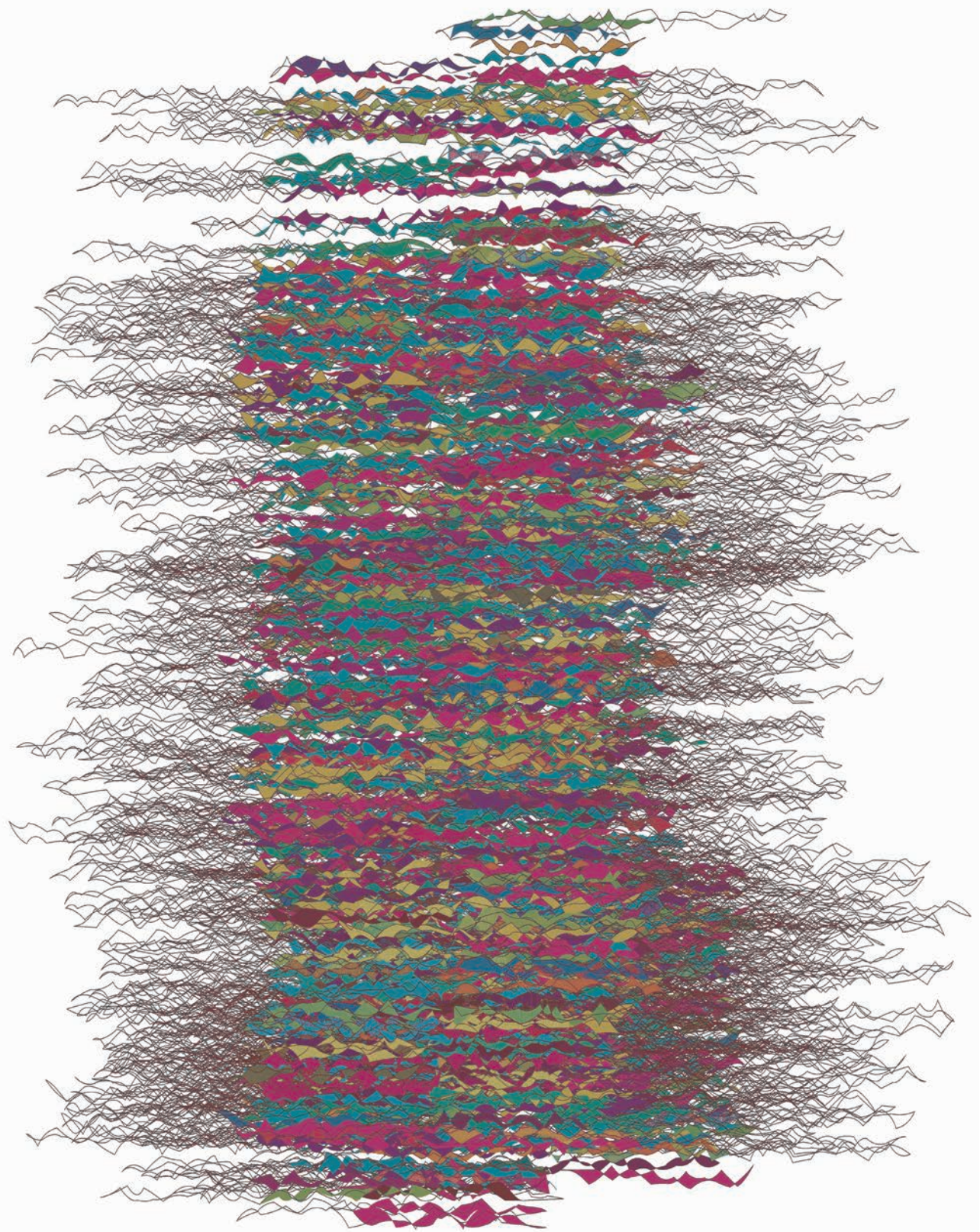
Onog dana, prije pedesetak godina kada je kompjuter ušao u svijet umjetnosti, nitko nije bio siguran što će iz toga nastati i kamo će nas dovesti. Posvajanjem „četrto oka“, koje traje već petnaest godina izvan njegove oficijelne utilitarnosti, dakle u eksperimentalnoj zoni oblikovanja i vizualne umjetnosti, ono je postalo novi medij, sredstvo novog stvaralačkog trenda koji odgovara na izazove svog vremena i komunicira u proširenim prostorima izražavanja. Instrumentalnim gledanjem ulazimo u zonu virtualnih slika, koje neupitno pripadaju aktualnom digitalnom dobu. „Četrto oko“ medij je dualne vizualne komunikacije, virtualnih i realnih slika 21. stoljeća. Obje je stvarnosti Vilko Žiljak objedinio u IR računalnoj grafici u jedinstvenom prostoru s dva pogleda; očima i instrumentom prozvanim - četrto oko.

Branka Hlevnjak

BPL POKR

GALERIJA

S^V IVAN
ZELINA

SV. IVAN ZELINA M. GUPCA 8